

УДК 378.147.016:379.8

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-1-44>

Катерина КОВАЛЕНКО,

orcid.org/0000-0002-7061-2710

асистент кафедри початкової освіти

Навчально-наукового інституту педагогіки і психології

Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

(Полтава, Україна) ekovalenko2022@gmail.com

ЧЕСНІСТЬ, ДОБРОЧЕСНІСТЬ, АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ У НАУКОВОМУ ТА ЗАКОНОДАВЧОМУ ДИСКУРСІ

Стаття присвячена детальному аналізу понять чесність, доброчесність та академічна доброчесність, їх значення для морального життя людини й суспільства. Зазначено, що поняття «чесність» у науковому дискурсі розглядається з токи зору філософії, етики, соціології, психології та педагогіки, які глибоко зацікавлені у вивченні цих якостей як цінностей, при цьому часто чесність і доброчесність тлумачаться як синонімічні. Авторка наголошує на тому, що доброчесність є фундаментальною основою морального життя людини, яка сприяє не лише індивідуальному, а й суспільному благополуччю, визначає поведінку людини, спрямовану на допомогу іншим, підтримку справедливості та гуманності. Проаналізовані визначення поняття доброчесності акцентують увагу на людських якостях, таких як самовідданість, порядність, безкорисливість, ініціативність та моральна чистота, що входять до складу цієї дефініції. Особлива увага приділяється академічній доброчесності, яка охоплює чесність, довіру, справедливість, повагу, відповідальність і мужність. Дослідниця висновкує про те, що поняття «чесність» є складовою дефініції «доброчесність» та «академічна доброчесність». Наведено нормативні аспекти академічної доброчесності, визначені Законом України «Про освіту», її роль у забезпеченні якості освіти. У статті розглянуто значення академічної доброчесності як формування здорової академічної культури, де домінують чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і мужність. Авторка підкреслює, що академічна доброчесність не лише впливає на індивідуальну етичну поведінку кожного учасника освітнього процесу, але й сприяє створенню стійкої моральної основи, яка підвищує репутацію закладів вищої освіти та їх випускників. Висновки статті акцентують на тому, що дотримання принципів доброчесності сприяє формуванню взаємної довіри між здобувачами вищої освіти, викладачами та науковцями, етичному розвитку як особистості, так і суспільства в цілому, забезпечуючи соціальний капітал і конкурентоспроможність у глобальному освітньому просторі.

Ключові слова: *чесність, доброчесність, академічна доброчесність, здобувачі вищої освіти, викладачі, заклад вищої освіти.*

Kateryna KOVALENKO,

orcid.org/0000-0002-7061-2710

Assistant at the Department of Elementary Education

Educational and Scientific Institute of Pedagogy and Psychology

of Luhansk Taras Shevchenko National University

(Poltava, Ukraine) ekovalenko2022@gmail.com

HONESTY, INTEGRITY, ACADEMIC INTEGRITY: THE RELATIONSHIP OF THE CONCEPTS IN SCIENTIFIC AND LEGISLATIVE DISCOURSE

The article is devoted to a detailed analysis of the concepts of honesty, integrity and academic integrity, their significance for the moral life of a person and society. It is noted that the concept of «honesty» in the scientific discourse is considered from the point of view of philosophy, ethics, sociology, psychology and pedagogy, which are deeply interested in the study of these qualities as values, while honesty and integrity are often interpreted as synonymous. The author emphasizes that integrity is the fundamental basis of a person's moral life, which contributes not only to individual, but also to social well-being, determines human behavior aimed at helping others, supporting justice and humanity. The analyzed definitions of the concept of integrity emphasize human qualities, such as dedication, decency, selflessness, initiative and moral purity, which are part of this definition. Special emphasis is placed on academic integrity, which encompasses honesty, trust, fairness, respect, responsibility and courage. The researcher concludes that the concept of «honesty» is a component of the definition of «integrity» and «academic integrity». Normative aspects of academic integrity defined by the Law of Ukraine «On Education» and its role in ensuring the quality of education are presented. The article examines the importance of academic integrity as the formation of a healthy academic culture dominated

by honesty, trust, justice, respect, responsibility and courage. The author emphasizes that academic integrity not only affects the individual ethical behavior of each participant in the educational process, but also contributes to the creation of a stable moral foundation that increases the reputation of higher education institutions and their graduates. The conclusions of the article emphasize that adherence to the principles of integrity contributes to the formation of mutual trust between students of higher education, teachers and scientists, ethical development of both the individual and society as a whole, ensuring social capital and competitiveness in the global educational space.

Key words: honesty, integrity, academic integrity, higher education seekers, educators, higher education institutions.

Постановка проблеми. У сучасному світі, насиченому складними викликами та етичними питаннями, поняття чесності та доброчесності виявляються ключовими для формування моральних та професійних цінностей індивіда та суспільства в цілому. Актуальність цієї проблеми стає очевидною в контексті викликів, які постають перед нами в усіх сферах життя.

Дослідження чесності, доброчесності та академічної доброчесності становлять важливу складову сучасної наукової та соціокультурної діяльності. Етика, філософія, соціологія, психологія та педагогіка глибоко зацікавлені у вивченні цих якостей, кожна з них пропонує унікальний погляд та методи аналізу. Етика розглядає моральні аспекти цих понять; філософія вивчає їх у контексті загальних філософських концепцій; соціологія аналізує соціальні виміри чесності та доброчесності в суспільстві; психологія розглядає їх взаємозв'язок з психічними процесами та механізмами особистості; педагогіка досліджує методи навчання та виховання, спрямовані на формування цих цінностей у людини. Така різноманітність і багатоаспектність у визначенні й функціях, запропонованих різними науками, відображає складність та глибину цього явища. Однак, не зважаючи на доволі значну кількість досліджень цього аспекту, не достатньо розкритим залишається співвідношення цих понять.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженнями обраних нами понять займалися багато науковців, зокрема й педагогічної галузі. Поняття чесності зацікавило М. Бадіци, Л. Котлову, С. Котлового, М. Поповича та ін.; доброчесності й академічної доброчесності – А. Артюхова, М. Дурман, Т. Жалія, А. Колеснікову, Л. Потапук, Н. Пронь, Л. Пшеничну, Л. Савенкову, В. Сацика, Л. Семенко, О. Слободянюк, Т. Фінікову, О. Чумак та ін.

Мета статті – проаналізувати сутність понять «чесність», «доброчесність», «академічна доброчесність» у науковому дискурсі й розкрити їх співвідношення.

Виклад основного матеріалу. У суспільній та етичній дискусії часто використовуються терміни «чесність» та «доброчесність», як синонімічні.

Проте, при уважному розгляді, виявляється, що вони відображають різні аспекти моральної поведінки та характеру особистості.

Чесність, перш за все, є об'єктом ретельного аналізу в етиці. Ця якість є однією з найважливіших складових моральних норм. Л. Котлова та С. Котловий, узагальнюючи погляди дослідників на окреслену проблему, доречно визначають аспекти, що характеризують чесність особистості в ХХІ ст.:

- правдивість, тобто мовлення істини, відкритість перед іншими й перед самим собою щодо дійсного стану речей; відмова від недостовірності або обману;

- принциповість, яка означає вірність певним ідеям, принципам або нормам, що стає основою моральної поведінки людини;

- визнання та дотримання зобов'язань – виконання зобов'язань, які людина взяла на себе, незалежно від особистих інтересів або можливостей;

- суб'єктивна впевненість у правильності проведеної справи: людина вірить у свій намір та вважає його правильним;

- щирість перед іншими і перед самою собою відносно тих мотивів, якими людина керується (відкритість своїх думок, почуттів та дій інших людей);

- визнання та дотримання прав власності та свободи інших людей (Котлова, Котловий, 2018: 107).

У психології концепція чесності переважно розкривається крізь призму філософських та етичних позицій, при цьому докладно досліджуються поняття «правдивість» і «брехня», «щирість» і «неправда». На думку психологині Котлової Л. О., чесність – характеристика вчинків окремої особистості по відношенню до інших, основою є дотримання суспільних норм і правил, тому чесність – це індивідуальний прояв совісті в міжособистісних стосунках. Чесність є основою довіри людей однієї до одної. Протилежним до чесності є обман, брехня, лицемірство (Котлова, 2019).

З філософської точки зору, нам імпонує позиція М. Поповича, який наголошує на тому, що чесність робить життя людини не тільки більш зручним, а ще й комфортним і легким: «чес-

ність – це чеснота, яка робить життя зручнішим, комфортнішим. Так само, як похідними гідності є відповідальність чи хоробрість, брехня і обман мають свої наслідки, які нашаровуються і нашаровуються. Легше бути чесним і не «добріхувати» щоразу на поверх вище» (Попович, 2017).

Тобто, чесність, тут визначається як здатність говорити правду та діяти без обману. Це етична якість, яка розглядається в контексті конкретних ситуацій та вимагає прозорості та доброчесності в поведінці, що підводить нас до аналізу другого поняття – доброчесність.

В Оксфордському словнику доброчесність (integrity) визначається як здатність бути чесним і мати стійкі моральні принципи (Oxford Learner's); у психологічному словнику доброчесність – риса характеру особистості, що проявляється в послідовності дотримання нею загальновизнаних моральних норм поведінки. Доброчесній людині притаманні такі якості, як моральність, щирість, працелюбство, великодушність, доброзичливість, мужність (Психологічний словник, 2007: 85).

Міжнародна організація U4 зазначає, що доброчесність – це дотримання набору моральних або етичних принципів (Антикорупційний ресурсний...). Світова неурядова організація Transparency International доброчесністю вважає поведінку та дії, що відповідають набору моральних чи етичних принципів і стандартів, схвалених на рівні індивідів та інституцій. Організація також зазначає, що доброчесність створює бар'єр для корупції (Світова неурядова...).

Водночас у міжнародних джерелах можна знайти вужчі пояснення доброчесності, що стосуються конкретних сфер суспільного та особистого життя.

Доброчесність у кодексі етики Ради Європи розкривається крізь різні аспекти:

– доброчесність означає цілісність, нероздільність, чистоту манер, чесність;

– особиста доброчесність – мати безумовний і стійкий обов'язок щодо моральних цінностей та зобов'язань;

– у психологічному й етичному розумінні доброчесність означає цілісність і міцну узгодженість якостей особистості та передбачає сумісність компетенцій, цінностей, інтересів, звичок і мотивації індивіда;

– у професійній поведінці доброчесність передбачає наявність і дотримання розроблених правил, які регулюють упровадження професійних стандартів в установах, органах влади та організаціях;

– доброчесність також містить роботу над повноцінним розвитком особистості, здатність

контролювати власні емоції та імпульси, щоб не дозволити їм подолати розум;

– доброчесність – здатність зберігати особисту гідність і не порушувати гідності інших (Model Code...).

Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) детально пояснює поняття доброчесності в державному секторі: «Доброчесність – це не лише моральне питання, це також про підвищення продуктивності економіки, ефективності державного сектору, інклюзивності суспільства й економіки. Ідеться про відновлення довіри не тільки до уряду, а й до державних установ, регуляторів, банків та корпорацій» (Organisation for Economic ...).

С. Глущенко, розглядаючи питання професійної доброчесності наводить погляди європейських філософів на поняття «доброчесність»: англійці Дж. Бентам та Дж. Мур вважали, що доброчесність – це протилежність корисливості, це обов'язок; а німець Г. Радбрух «називав доброчесність позитивною моральною властивістю, високою моральністю конкретної людини» (Глущенко, 2016).

На нашу думку, для розуміння та використання поняття «доброчесність» все ж варто опиратися саме на дослідження в етиці, бо вони надають глибоке теоретичне підґрунтя та системний аналіз моральних принципів і цінностей, що допомагає розкрити зміст цього поняття у різних контекстах і забезпечити його застосування в практичних ситуаціях з урахуванням складності людської поведінки та соціальних взаємодій.

Але навіть у цій науці досліджуване нами поняття розуміється по-різному, як наприклад, автор статті «Поняття доброчесності в етиці» (Поняття доброчесності, 2016) наводить декілька його визначень, що свідчить про складність та багатоаспектність цього питання. При цьому дослідник розглядає не тільки поняття «доброчесність», а й властивості доброчесної людини:

1. Доброчесність – це бажання робити якісь вчинки на користь інших людей, задля суспільства; доброчесною є людина, котра керується не своїми власними благами, вигодами, а підпорядковується гуманності, порядності, справедливості.

2. Доброчесність – унормована стандартизація поведінки у суспільстві. Дотримання доброчесної життєдіяльності розуміється як основна виправдана сутність життя, а всі інші втрачання життя розглядаються як видимість втрат, що не потребують уваги доброчесної людини. Невміння розпізнати другорядні втрачання є свідченням, що люди недостатньо доброчесні.

3. Доброчесність – це сильне й дієве бажання поступати відповідно до принципів правильності,

людяності. Люди, які мають таку якість обирають або радять іншим лише вірний вихід із ситуації, ознайомившись і обдумавши при цьому всі пріоритети відповідного питання. Тож, можна сказати, що в цьому вчинку прослідковується значущість і благо для людей, моральність учинку.

4. Доброчесність – складова гармонійно розвинутої особистості, результат належного виховання та становлення людини. Її можуть стимулювати та розвивати батьки, коло знайомих та найближчі друзі. Доброчесна людина завжди керується своєю совістю у вирішенні проблем, що підкреслює глибокий моральний аспект цього поняття. Такі люди завжди діють відповідно до етичних норм. Для досягнення доброчесності необхідно здійснити багато добрих вчинків, оскільки це формує певність і сталість моральних цінностей. Лише після набуття великого досвіду в таких справах людину можна вважати доброчесною. Чим більше добрих справ здійснюється, тим менша ймовірність займатися аморальними чи негідними діями (Поняття доброчесності, 2016).

На нашу думку, доброчесність є фундаментальною основою морального життя людини, адже вона сприяє не лише індивідуальному, а й суспільному благополуччю. Доброчесність визначає поведінку людини, спрямовану на допомогу іншим, підтримання справедливості та гуманності. Така людина на перший план ставить питання «Що я можу корисного зробити для інших?», замість «Що краще буде для мене?». Доброчесні люди мають такі якості, як добродушність, щирість, порядність, безкорисливість, ініціативність, бажання допомагати, та намагаються їх дотримуватись. У цьому контексті важливо зазначити, що не кожному людину, яка зробила добро іншим людям можливо вважати доброчесною.

Доброчесність вимагає від людини самовідданості та відповідальності, що підносить моральні стандарти суспільства в цілому. Вона є не просто набором моральних норм, а й життєвим принципом, який стимулює людину до позитивних дій, корисних для оточення та суспільства.

Більше того, усвідомлення важливості доброчесності допомагає людині чіткіше розуміти свою роль у суспільстві, задаючи вектор дій, спрямованих на загальне благо. Адже, слідуючи доброчесним принципам, кожен з нас може зробити внесок у створення гармонійного і справедливого світу.

Отже, доброчесність виходить за межі простої чесності. Це більш широке поняття, яке охоплює не лише дотримання моральних норм, але й активне прагнення добра та моральної чистоти. Доброчесність містить у собі не лише дії, а й

мотиви, що стоять за цими діями, та намагання досягнути вищих моральних ідеалів.

Викладачам закладів вищої освіти, варто детально дослідити й поняття «академічна доброчесність», адже воно охоплює як особисту внутрішню культуру індивіда, так і загальну корпоративну культуру ЗВО.

Поняття «академічна доброчесність», яке було сформульовано 1999 р. в документі Центру академічної чесності (The Center for Academic Integrity), який об'єднав більше 200 американських коледжів, університетів та громадських організацій, створене з двох частин: іменника integrity – довершеність, повнота, цілісність психологічного стану людини, який відзначається її внутрішньою гармонією, стійкістю і послідовністю морального образу, і прикметника academic, як ознаку належності того чи того суб'єкта чи предмета до школи чи університету, процесів навчання та мислення.

В. Сацик стверджує, що Міжнародний центр академічної доброчесності при Ротлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Кароліні, розробив документ «Фундаментальні цінності академічної доброчесності» (Fishman 2012), згідно з яким академічна доброчесність – це відданість академічній спільноті, навіть перед лицем труднощів, шести фундаментальним цінностям: чесності, довіри, справедливості, повазі, відповідальності й мужності (Сацик, 2017).

М. Бадіци під академічною доброчесністю розуміє «дотримання особистістю етичних норм на засадах культуровідповідності в процесі викладання та навчання» (Доценко, 2022: 34). Як зазначає Л. Пшенична, академічна доброчесність для закладу вищої освіти «це соціальний капітал сучасного університету, який проявляється у формуванні нової академічної культури на принципах академічної свободи, суспільної відповідальності, пошани до людської гідності, адже головний капітал майбутнього – це креативні люди з високим інтелектом, винахідливістю, мотивацією і творчими здібностями» (Пшенична, 2019).

Т. Фініков наголошує на тому, що в основу вже класичного сьогодні визначення поняття «академічної доброчесності» покладено сполучення наступних фундаментальних чеснот: чесності, довіри, справедливості, поваги та відповідальності, а пізніше, у 2013 р., доповнено новою, шостою чеснотою – мужністю (Академічна чесність, 2016: 11).

Н. Чибісова зазначає, що академічна доброчесність у закладах освіти характеризується:

– виконанням поставлених завдань, складанням іспитів чесним способом;

– використанням перевірених даних у дослідженні (у курсовій, дипломній роботі, статті, науковому проєкті та ін.);

– прагненням уникнути плагіату та відповідальним ставленням до роботи з джерелами (Чибісова, 2014: 38).

В юридичній літературі академічну доброчесність справедливо й доречно розглядають як елемент забезпечення якості освіти (Тицька, 2018: 4). Незважаючи на те, що академічна доброчесність відносно нове поняття, однак її дотримання – вимога не лише сучасної системи освіти, а й освіти минулого. В Україні забезпечення норм академічної доброчесності в організації освітнього процесу регламентовано Законом України «Про освіту». Відповідно до ст. 42, академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень. Поняття академічної доброчесності гармонійне з основними етичними нормами людської поведінки, що формуються в спільноті науковців, науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти та є запорукою довіри між членами освітнянської спільноти, де кожен намагається інвестувати власне доброчесне ставлення в розвиток свого наукового середовища (Закон України, 2017).

З огляду на нормативне визначення та етимологію академічної доброчесності, можна виокремити кілька характерних ознак цього поняття:

– комплексний характер, що проявляється у поєднання моральних і правових принципів, що містить як етичні норми, так і встановлені законом правила;

– учасники освітнього процесу: здобувачі вищої освіти, педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники, батьки здобувачів вищої освіти та інші особи, визначені спеціальними законами і залучені до освітнього процесу;

– чітка сфера застосування: процес навчання, викладання і проведення наукової або творчої діяльності;

– мета – забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових і творчих досягнень.

Аналіз поняття академічної доброчесності свідчить про його важливість як фундаментального принципу, що забезпечує якість освіти та розвиток моральних цінностей в академічному середовищі. Академічна доброчесність не лише впливає на індивідуальну етичну поведінку кожного учасника освітнього процесу, але й сприяє створенню здорової академічної культури, де домінують чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і мужність. Вона слугує важливим елементом у побудові взаємної довіри між студентами, викладачами та науковцями, що є основою для підтримки високих стандартів навчання і наукових досліджень. Впровадження принципів академічної доброчесності сприяє формуванню стійкої моральної основи, яка підвищує репутацію закладів вищої освіти та їх випускників, а також забезпечує соціальний капітал і конкурентоспроможність у глобальному освітньому просторі. Більш того, академічна доброчесність має комплексний характер, оскільки вона поєднує етичні норми з правовими вимогами, створюючи таким чином інтегровану систему моральних і правових принципів. Ця інтеграція не тільки гарантує прозорість і справедливість у процесі навчання та наукової діяльності, але й сприяє формуванню у здобувачів освіти відповідального ставлення до своєї професійної діяльності у майбутньому.

Висновок. Підсумовуючи, можемо сказати, що чесність є фундаментальною основою, яка визначається відповідністю дій та слова моральним стандартам. Вона знаходить своє втілення у понятті доброчесності, яке охоплює не лише чесність, а й широкий спектр моральних принципів та поведінкових норм, спрямованих на допомогу іншим та підтримку справедливості. Академічна доброчесність, у свою чергу, застосовує ці ідеали до освітнього середовища, вимагаючи від учасників процесу не лише чесність у науковій роботі та навчанні, але й внутрішньої відповідальності перед суспільством і знаннями. Такий комплексний підхід утворює основу для побудови довіри та стабільних міжособистісних відносин, сприяє етичному зростанню і розвитку як особистості, так і суспільства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. С. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
2. Антикорупційний ресурсний центр U4. URL : <https://www.u4.no/terms#integrity> (дата звернення: 16.06.2024 р.).
3. Доценко І. О. Академічна доброчесність у системі забезпечення якості вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Випуск 32, 2022. С. 31–42.
4. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38-39. ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.06.2024 р.)

5. Глущенко С. Що розуміти під професійною етикою та доброчесністю в контексті кваліфікаційного оцінювання суддів? *Закон і бізнес*. 2016. URL: http://zib.com.ua/ua/125930-scho_rozumiti_pid_profesinyouu_etikoyu_ta_dobrochesnistyu_v_.html (дата звернення: 15.06.2024 р.)
6. Котлова Л. О. Сучасні дослідження чесності в психології. *Актуальні питання сучасної психології* : збірник матеріалів VIII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції, 2019. URL: http://eprints.zu.edu.ua/30113/1/%D0%9A%D0%BE%D1%82%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf
7. Котлова Л. О., Котловий С. А. Проблема чесності особистості в XXI столітті. *Освіта XXI століття: проблеми гуманізації, гуманітаризації та патріотизму в контексті євроінтеграційних процесів* : тези доповідей I Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир / за ред. Т. В. Семенюк, С. М. Коляденко, Н. П. Павлик. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. С. 106–109.
8. Поняття доброчесності в етиці. *Етика та наука*. 2016. URL: <http://www.etica.in.ua/ponyattyadobrochesnosti-v-etitsi/> (дата звернення: 15.06.2024 р.)
9. Попович М. Про відповідальність, гідність і чесність. *ІДЕАЛІСТ*. 2017. Випуск №4 (10). URL: <https://idealist.org.ua/2020/05/25/%d0%bf%d1%80%d0%be-%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%bf%d0%be%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%8c-%d0%b3%d1%96%d0%b4%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%8c-%d1%96-%d1%87%d0%b5%d1%81%d0%bd/> (дата звернення: 16.06.2024 р.)
10. Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова / за ред. Н. А. Побірченко. 2007. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf
11. Пшенична, Л. Становлення академічної культури і доброчесності у вищій школі. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід* : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 16–17 травня 2019 року). Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка. С. 78–89.
12. Сазик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти. *Портал громадських експертів*. 2017. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/930> (дата звернення: 15.06.2024)
13. Світова неурядова організація Transparency International. URL: <https://bit.ly/3DYIRiv> (дата звернення: 15.06.2024 р.)
14. Тицька Я. Академічна доброчесність як елемент забезпечення якості освіти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія Юриспруденція. 2018. № 32. С. 4–7.
15. Чибісова Н. Г. Вимога часу – академічна доброчесність. *Вчені записки ХГУ «НУА»*. 2024. Т. XXX. С. 37–42.
16. Model Code of Ethics for Legal Associates and Advisors in Courts and Prosecutor's Offices in Bosnia and Herzegovina with Commentary. URL: <https://bit.ly/3pXKwPd> (дата звернення: 15.06.2024 р.)
17. Organisation for Economic Cooperation and Development. URL: <https://bit.ly/3r9jhla> (дата звернення: 15.06.2024 р.)
18. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/integrity> (дата звернення: 15.06.2024 р.)

REFERENCES

1. Akademichna chesnist yak osnova staloho rozvytku universytetu (2016). [Academic honesty as the basis of sustainable development of the university] / Mizhnarod. blahod. fond «Mizhnarod. fond. doslidzh. osv. polityky»; za zah. red. T. V. Finikova, A. Ye. Artiukhova. Kyiv: Takson, 2016. 234 s.
2. Antykoruptsiyniyi resursnyi tsentr U4. [Anti-corruption resource center U4] URL: <https://www.u4.no/terms#integrity> [in Ukrainian].
3. Dotsenko, I. O. (2022) Akademichna dobrochesnist u systemi zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. [Academic integrity in the system of quality assurance of higher education] *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka – Pedagogical education: theory and practice*. 32, 31–42. [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro osvitu». [Law of Ukraine «On Education»]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) – Information of the Verkhovna Rada (VVR)*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
5. Hlushchenko, S. Shcho rozumity pid profesiiinou etykoiu ta dobrochesnistiu v konteksti kvalifikatsiinoho otsiniuvannia suddiv? [What is meant by professional ethics and integrity in the context of qualification evaluation of judges?]. *Zakon i biznes – Law and business*. URL: http://zib.com.ua/ua/125930-scho_rozumiti_pid_profesinyouu_etikoyu_ta_dobrochesnistyu_v_.html [in Ukrainian].
6. Kotlova, L. O. (2019). Suchasni doslidzhennia chesnosti v psykholohii. [Modern studies of honesty in psychology]. *Aktualni pytannia suchasnoi psykholohii : zbirnyk materialiv VIII Vseukrainskoi naukovoї internet-konferentsii – Current issues of modern psychology : a collection of materials of the 8th All-Ukrainian Scientific Internet Conference*. URL: http://eprints.zu.edu.ua/30113/1/%D0%9A%D0%BE%D1%82%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf [in Ukrainian].
7. Kotlova, L. O. & Kotlovyi, S. A. (2018). Problema chesnosti osobystosti v XXI stolitti. [The problem of personal integrity in the 21st century.] / T.V. Semeniuk & S.M. Koliadenko & N.P. Pavlyk (Eds.) *Osvita XXI stolittia: problemy humanizatsii, humanitaryzatsii ta patriotyzmu v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv – Education of the 21st century: problems of humanization, humanitarianization and patriotism in the context of European integration processes: tezy dopovidei I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, m. Zhytomyr / za red. T. V. Semeniuk, S. M. Koliadenko, N. P. Pavlyk. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2. S. 106–109. [in Ukrainian].
8. Poniattia dobrochesnosti v etytsi. [The concept of integrity in ethics]. *Etyka ta nauka – Ethics and science*. www.etica.in.ua. URL: <http://www.etica.in.ua/ponyattyadobrochesnosti-v-etitsi/> [in Ukrainian].

9. Popovych, M. (2017). Pro vidpovidalnist, hidnist i chesnist. [About responsibility, dignity and honesty]. *IDEALIST – IDEALIST*, 4(10). *idealist.org.ua*. URL: <https://idealist.org.ua/2020/05/25/%d0%bf%d1%80%d0%be-%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%bf%d0%be%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%8c-%d0%b3%d1%96%d0%b4%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%8c-%d1%96-%d1%87%d0%b5%d1%81%d0%bd/> [in Ukrainian].

10. Psykholohichniy slovnyk (2007). [Psychological dictionary]. / avt.-uklad. V. V. Syniavskiy, O. P. Serhieienkova / za red. N. A. Pobirchenko. 2007. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf [in Ukrainian].

11. Pshenychna, L. (2019). Stanovlennia akademichnoi kultury i dobrochesnosti u vyshchii shkoli. [Formation of academic culture and integrity in higher education] *Akademichna kultura doslidnyka v osvithnomu prostori: yevropeiskyi ta natsionalnyi dosvid – Academic culture of the researcher in the educational space: European and national experience: zbirnyk materialiv II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. (m. Sumy, 16–17 travnia 2019 roku). Sumy : Vydavnytstvo SumDPU imeni A. S. Makarenka. S. 78–89. [in Ukrainian].

12. Satsyk, V. (2017). Akademichna dobrochesnist: mifichna kontsepsiia chy diievyi instrument zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. [Academic integrity: a mythical concept or an effective tool for ensuring the quality of higher education]. *Portal hromadskykh ekspertiv – Portal of public experts. education-ua.org*. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/930> [in Ukrainian].

13. Svitova neuriadova orhanizatsiia Transparency International. [World non-governmental organization Transparency International.]. URL: <https://bit.ly/3DYIRiv> [in Ukrainian].

14. Tytska, Y. (2018). Akademichna dobrochesnist yak element zabezpechennia yakosti osvity [Academic integrity as an element of ensuring the quality of education]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia Yurysprudentsiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Jurisprudence series*, 32, 4–7 [in Ukrainian].

15. Chybisova, N. H. (2024). Vymoha chasu – akademichna dobrochesnist. [The need of the hour is academic integrity.] *Vcheni zapysky KhHU «NUA» – Scientific notes of KhSU «NUA»*. Vol. 30. 37–42. [in Ukrainian].

16. Model Code of Ethics for Legal Associates and Advisors in Courts and Prosecutor’s Offices in Bosnia and Herzegovina with Commentary. URL: <https://bit.ly/3pXKwPd>

17. Organisation for Economic Cooperation and Development. URL: <https://bit.ly/3r9jhla>

18. Oxford Learner’s Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/integrity>